WSTĘP DO TEORII OBLICZALNOŚCI

ZADANIA DLA CHĘTNYCH
Zestaw 1. Wersja 1.0.0

VIKTAR ZHDANOVICH LB6

Zad 1.1. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza funkcję odejmowania ograniczonego f dla liczb naturalnych m i n w reprezentacji unarnej, czyli

$$f(m,n) = m \dot{-} n = \begin{cases} m-n, & \text{jeżeli } m \geq n, \\ 0, & \text{jezeli } m < n \end{cases}$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, ..., q_7\}, \{1, 0\}, \{1, 0, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_7\}).$$

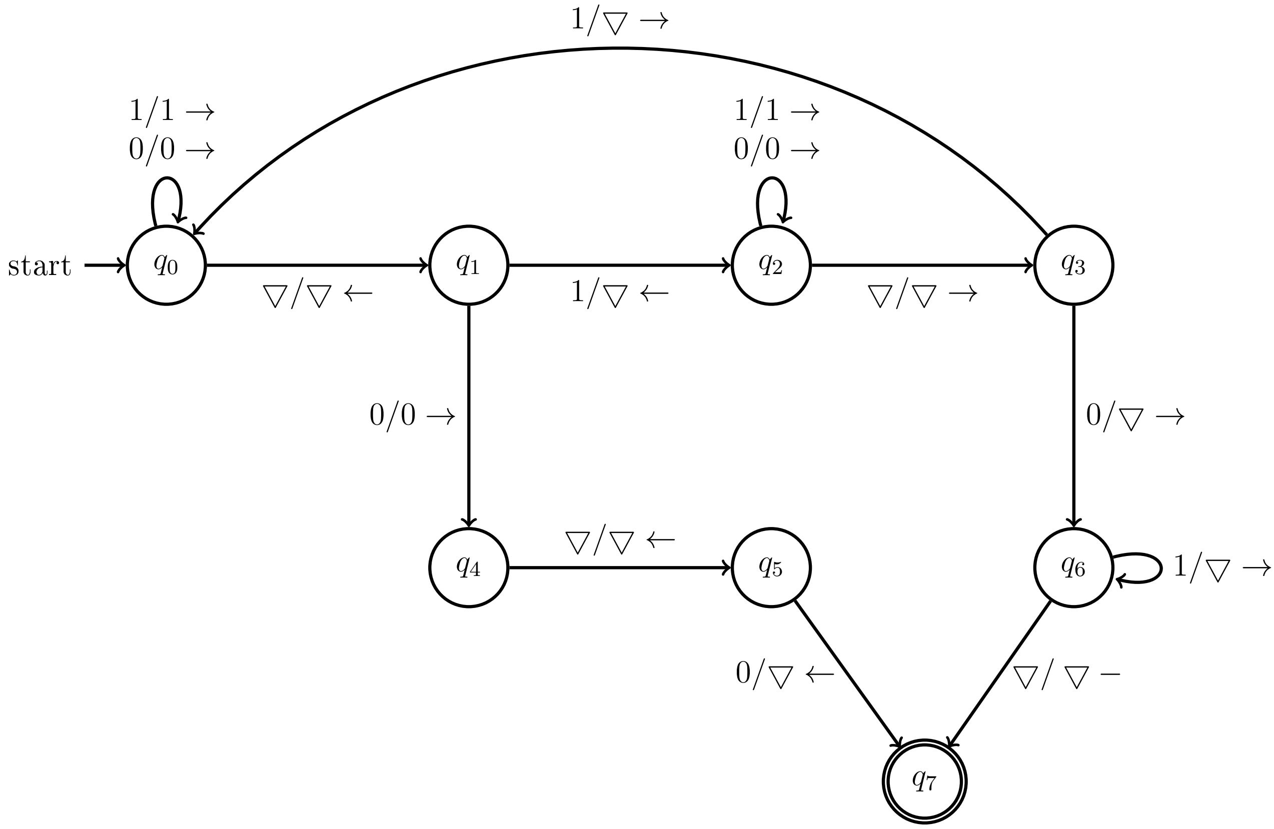

Obliczenia m = 2 , n = 1

	$\triangledown$	**1**	1	0	1	$\triangledown$		K_0	$q_0 1101 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	0	1	$\triangledown$		K_1	$1q_0 101 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	**0**	1	$\triangledown$		K_2	$11q_0 01 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	0	**1**	$\triangledown$		K_3	$110q_0 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	0	1	**$\triangledown$**		K_4	$1101q_0 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	0	**1**	$\triangledown$		K_5	$110q_1 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	**0**	$\triangledown$	$\triangledown$		K_6	$11q_2 0 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	0	$\triangledown$	$\triangledown$		K_7	$1q_2 10 \vdash$
	$\triangledown$	**1**	1	0	$\triangledown$	$\triangledown$		K_8	$q_2 110 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	0	$\triangledown$	$\triangledown$		K_9	$q_2 \triangledown 110 \vdash$
	$\triangledown$	**1**	1	0	$\triangledown$	$\triangledown$		K_{10}	$q_3 110 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	0	$\triangledown$	$\triangledown$		K_{11}	$q_0 10 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**0**	$\triangledown$	$\triangledown$		K_{12}	$1q_0 0 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	0	**$\triangledown$**	$\triangledown$		K_{13}	$10q_0 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**0**	$\triangledown$	$\triangledown$		K_{14}	$1q_1 0 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	0	**$\triangledown$**	$\triangledown$		K_{15}	$10q_4 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**0**	$\triangledown$	$\triangledown$		K_{16}	$1q_5 0 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$		K_{17}	$q_7 1$

Obliczenia m = 1 , n = 1

	$\triangledown$	**1**	0	1	$\triangledown$			K_0	$q_0101 \vdash$
	$\triangledown$	1	**0**	1	$\triangledown$			K_1	$1q_001 \vdash$
	$\triangledown$	1	0	**1**	$\triangledown$			K_2	$10q_01 \vdash$
	$\triangledown$	1	0	1	**$\triangledown$**			K_3	$101q_0\triangledown \vdash$
	$\triangledown$	1	0	**1**	$\triangledown$			K_4	$10q_11 \vdash$
	$\triangledown$	1	**0**	$\triangledown$	$\triangledown$			K_5	$1q_20 \vdash$
	$\triangledown$	**1**	0	$\triangledown$	$\triangledown$			K_6	$q_210 \vdash$
	$\triangledown$	1	0	$\triangledown$	$\triangledown$			K_7	$q_2 \triangledown 10 \vdash$
	$\triangledown$	**1**	0	$\triangledown$	$\triangledown$			K_8	$q_310 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**0**	$\triangledown$	$\triangledown$			K_9	$q_00 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	0	**$\triangledown$**	$\triangledown$			K_{10}	$0q_0\triangledown \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**0**	$\triangledown$	$\triangledown$			K_{11}	$q_10 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	0	**$\triangledown$**	$\triangledown$			K_{12}	$0q_4\triangledown \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**0**	$\triangledown$	$\triangledown$			K_{13}	$q_50 \vdash$
	$\triangledown$	**$\triangledown$**	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$			K_{14}	$q_7\triangledown$

Zad 1.2. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza funkcję mnożenia f dla liczb naturalnych m i n w reprezentacji unarnej, czyli

$$f(m,n) = m \cdot n$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia, w tym pomnóż 3·2 lub 2·3 (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \bigtriangledown, F) = (\{q_0, ..., q_{11}\}, \{1, 0\}, \{1, 0, r, X, Y, \bigtriangledown\}, \delta, q_0, \bigtriangledown, \{q_{11}\}).$$

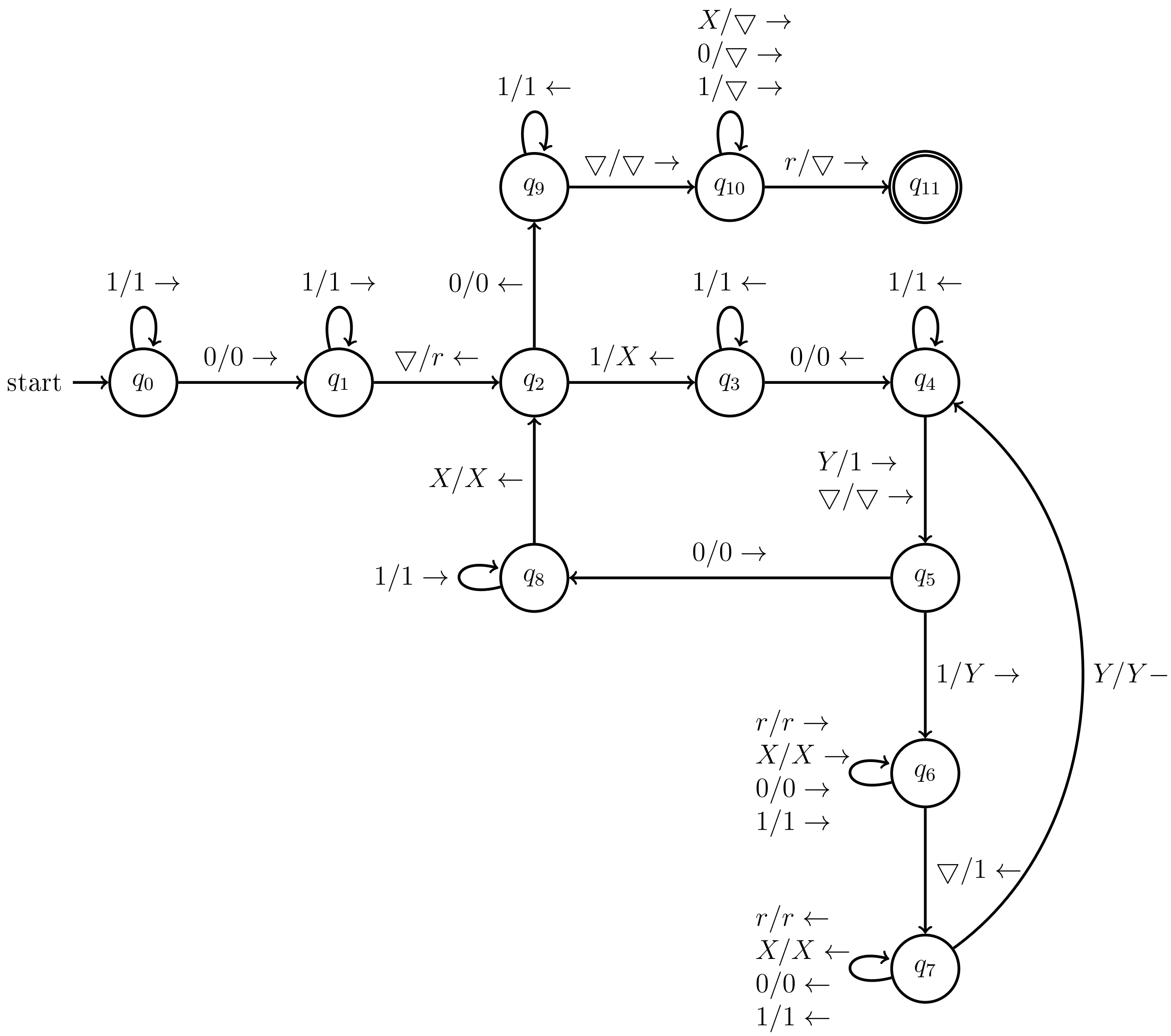

Zad 1.3. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza funkcję f dla liczbynaturalnej n w reprezentacji unarnej, gdzie

$$f(n) = \begin{cases} \frac{n}{2}, & \text{jeżeli } n \text{ jest parzysta,} \\ \frac{n+1}{2}, & \text{jezeli } n \text{ jest niparzysta.} \end{cases}$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, ..., q_9\}, \{1\}, \{1, X, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_9\}).$$

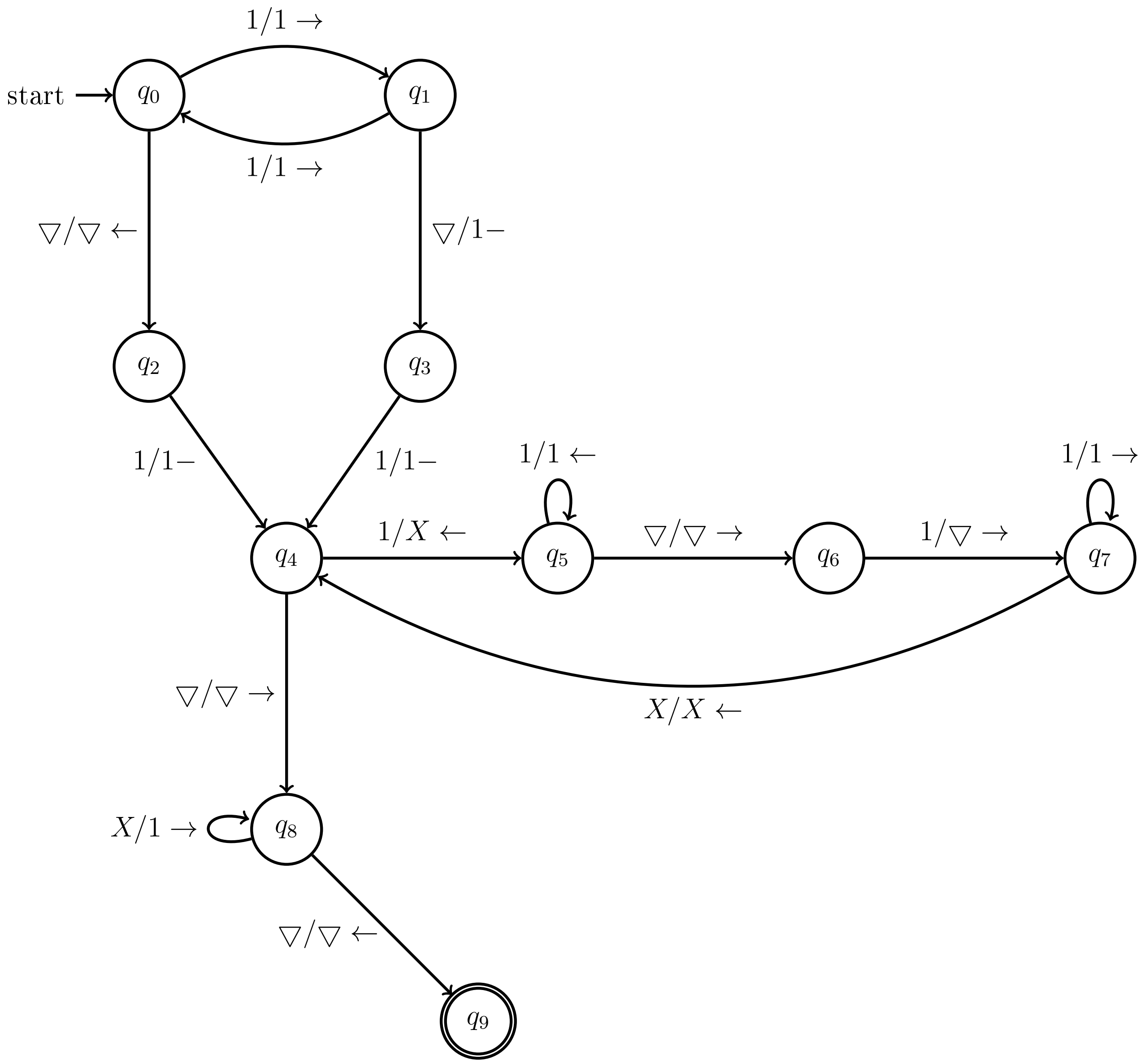

Obliczenia n = 1

	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	K_0	$\triangledown q_0 1 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**$\triangledown$**	$\triangledown$	K_1	$1 q_1 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	K_2	$1 q_3 1 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	K_3	$1 q_4 1 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	X	$\triangledown$	K_4	$q_5 1 X \vdash$
	$\triangledown$	**$\triangledown$**	1	X	$\triangledown$	K_5	$q_5 \triangledown 1X \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	X	$\triangledown$	K_6	$q_6 1 X \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	**X**	$\triangledown$	K_7	$q_7 X \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**$\triangledown$**	X	$\triangledown$	K_8	$q_4 \triangledown X \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	**X**	$\triangledown$	K_8	$q_8 X \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**$\triangledown$**	K_9	$1 q_8 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	$\triangledown$	K_{10}	$q_9 1$

Obliczenia n = 2

	$\triangledown$	**1**	1	$\triangledown$	$\triangledown$	K_0	$q_0 11 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	K_1	$1 q_1 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	**$\triangledown$**	$\triangledown$	K_2	$11 q_0 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	K_3	$1 q_2 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	K_4	$1 q_4 1 \vdash$
	$\triangledown$	**1**	X	$\triangledown$	$\triangledown$	K_5	$q_5 1 X \vdash$
	$\triangledown$	1	X	$\triangledown$	$\triangledown$	K_6	$q_5 \triangledown 1X \vdash$
	$\triangledown$	**1**	X	$\triangledown$	$\triangledown$	K_7	$q_6 1 X \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**X**	$\triangledown$	$\triangledown$	K_8	$q_7 X \vdash$
	$\triangledown$	**$\triangledown$**	X	$\triangledown$	$\triangledown$	K_8	$q_4 \triangledown X \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**X**	$\triangledown$	$\triangledown$	K_9	$q_8 X \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**$\triangledown$**	$\triangledown$	K_{10}	$1 q_8 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	K_{11}	$q_9 1$

Zad 1.5. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza funkcję f dla liczby naturalnej n w reprezentacji unarnej, gdzie

$$f(n) = \left\lfloor \frac{n}{2} \right\rfloor$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, ..., q_6\}, \{1\}, \{1, X, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_6\}).$$

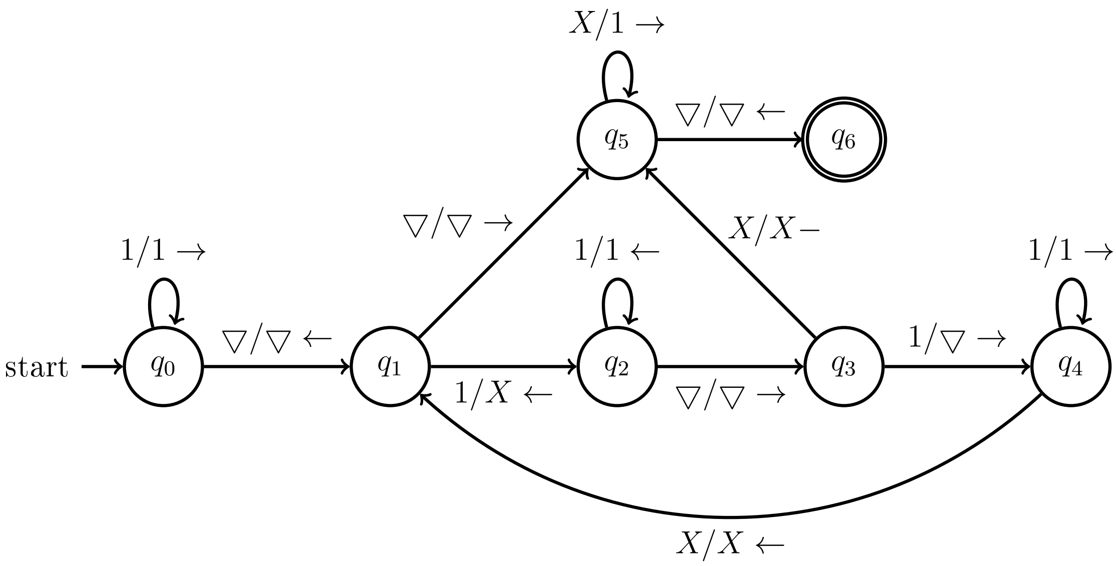

Obliczenia n = 0

$\bigtriangledown$	**1**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_0	$\bigtriangledown q_0 1 \vdash$
$\bigtriangledown$	1	**$\bigtriangledown$**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_1	$1 q_0 \bigtriangledown \vdash$
$\bigtriangledown$	**1**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_2	$\bigtriangledown q_1 1 \vdash$
$\bigtriangledown$	X	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_3	$q_2 \bigtriangledown X \vdash$
$\bigtriangledown$	**X**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_4	$q_3 X \vdash$
$\bigtriangledown$	**X**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_5	$q_5 X \vdash$
$\bigtriangledown$	1	**$\bigtriangledown$**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_6	$1 q_5 \bigtriangledown \vdash$
$\bigtriangledown$	**1**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_7	$q_6 1$

Obliczenia n = 1

$\bigtriangledown$	**1**	1	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_0	$q_0 11 \vdash$
$\bigtriangledown$	1	**1**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_1	$1 q_0 1 \vdash$
$\bigtriangledown$	1	1	**$\bigtriangledown$**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_2	$11 q_0 \bigtriangledown \vdash$
$\bigtriangledown$	1	**1**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_3	$1 q_1 1 \vdash$
$\bigtriangledown$	**1**	X	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_4	$q_2 1X \vdash$
$\bigtriangledown$	1	X	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_5	$q_2 \bigtriangledown 1X \vdash$
$\bigtriangledown$	**1**	X	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_6	$q_3 1X \vdash$
$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	**X**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_7	$q_4 X \vdash$
$\bigtriangledown$	**$\bigtriangledown$**	X	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_8	$q_1 \bigtriangledown X \vdash$
$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	**X**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_9	$q_5 X \vdash$
$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	1	**$\bigtriangledown$**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_{10}	$1 q_5 \bigtriangledown \vdash$
$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	**1**	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$	$\bigtriangledown$		K_{11}	$q_6 1$

Zad 1.7. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza funkcję signum (znaku)

$$sgn(n) = \begin{cases} 1, & \text{jeżeli } n > 0, \\ 0, & \text{jeżeli } n = 0 \end{cases}$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, q_1, q_2, q_3, q_4\}, \{1\}, \{1, X, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_4\}).$$

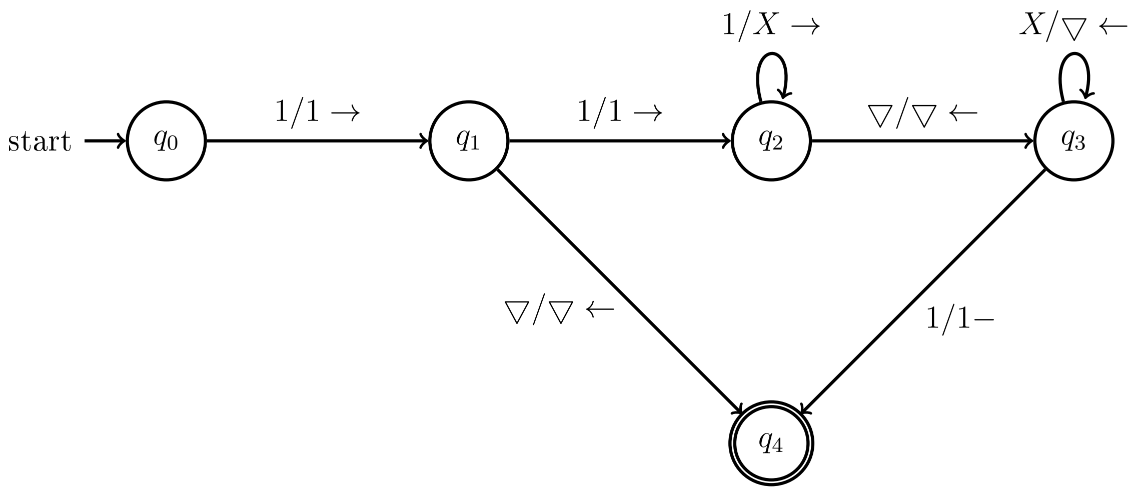

Obliczenia n = 0

	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$		K_0	$\triangledown\, q_0 1 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	1	**$\triangledown$**	$\triangledown$		K_1	$1 q_1 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$		K_2	$q_4 1$

Obliczenia n = 2

	$\triangledown$	**1**	1	1	$\triangledown$		K_0	$q_0 111 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	1	$\triangledown$		K_1	$1 q_1 11 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	**1**	$\triangledown$		K_2	$11 q_2 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	X	**$\triangledown$**		K_3	$11X q_2 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	1	1	**X**	$\triangledown$		K_4	$11 q_3 X \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$		K_5	$1 q_3 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$		K_6	$1 q_4 1$

Zad 1.9. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza funkcję

$$f(n) = \begin{cases} 0, & \text{jeżeli } n \text{ jest parzysta,} \\ 1, & \text{jeżeli } n \text{ jest nieparzysta.} \end{cases}$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \bigtriangledown, F) = (\{q_0, q_1, q_2, q_3, q_4, q_5\}, \{1\}, \{1, \bigtriangledown\}, \delta, q_0, \bigtriangledown, \{q_5\}).$$

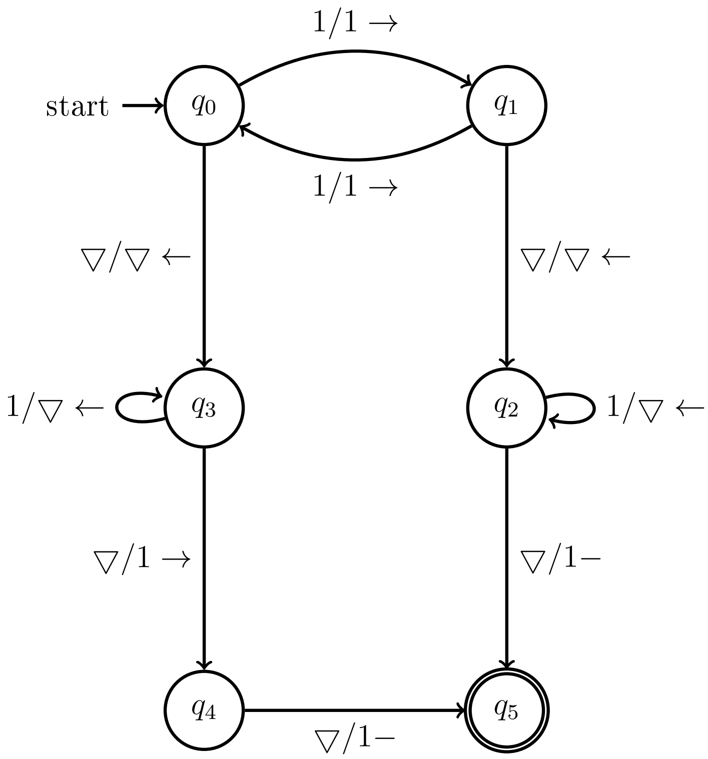

Obliczenia n = 1

	$\triangledown$	**1**	1	$\triangledown$	$\triangledown$			K_0	$q_0 11 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$			K_1	$1 q_1 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	**$\triangledown$**	$\triangledown$			K_2	$11 q_0 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$			K_3	$1 q_3 1 \vdash$
	$\triangledown$	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$			K_4	$\triangledown\, q_3 1 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$			K_5	$\triangledown\, q_3 \triangledown \vdash$
	1	**$\triangledown$**	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$			K_6	$1 q_4 \triangledown \vdash$
	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$			K_7	$1 q_5 1$

Obliczenia n = 2

	$\triangledown$	**1**	1	1	$\triangledown$			K_0	$q_0 111 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	1	$\triangledown$			K_1	$1 q_1 11 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	**1**	$\triangledown$			K_2	$11 q_0 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	1	1	**$\triangledown$**			K_3	$111 q_1 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	1	1	**1**	$\triangledown$			K_4	$11 q_2 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$			K_5	$1 q_2 1 \vdash$
	$\triangledown$	**1**	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$			K_6	$\triangledown\, q_2 1 \vdash$
	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$			K_7	$\triangledown\, q_2 \triangledown \vdash$
	1	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$			K_8	$q_5 1$

Zad 1.11. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza funkcję maksimum dla liczb naturalnych m i n w reprezentacji unarnej, czyli

$$f(n) = max(m, n).$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, ..., q_{12}\}, \{1, 0\}, \{1, 0, X, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_{12}\}).$$

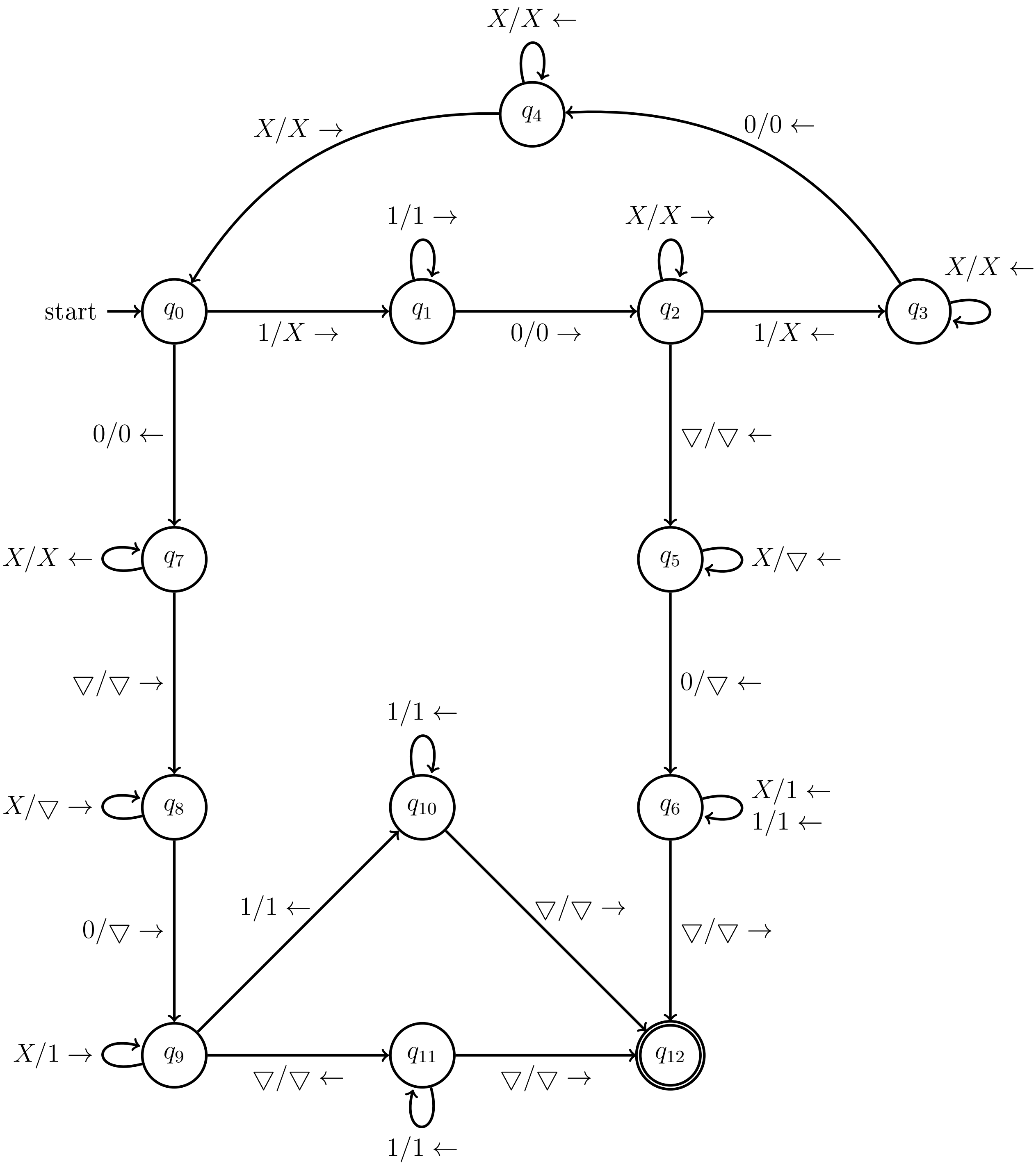

Zad 1.13. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza funkcję

$$f(m, n) = n^2$$

dla liczby naturalnej n w reprezentacji unarnej. Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, ..., q_{17}\}, \{1\}, \{1, 0, X, Y, r, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_{11}\}).$$

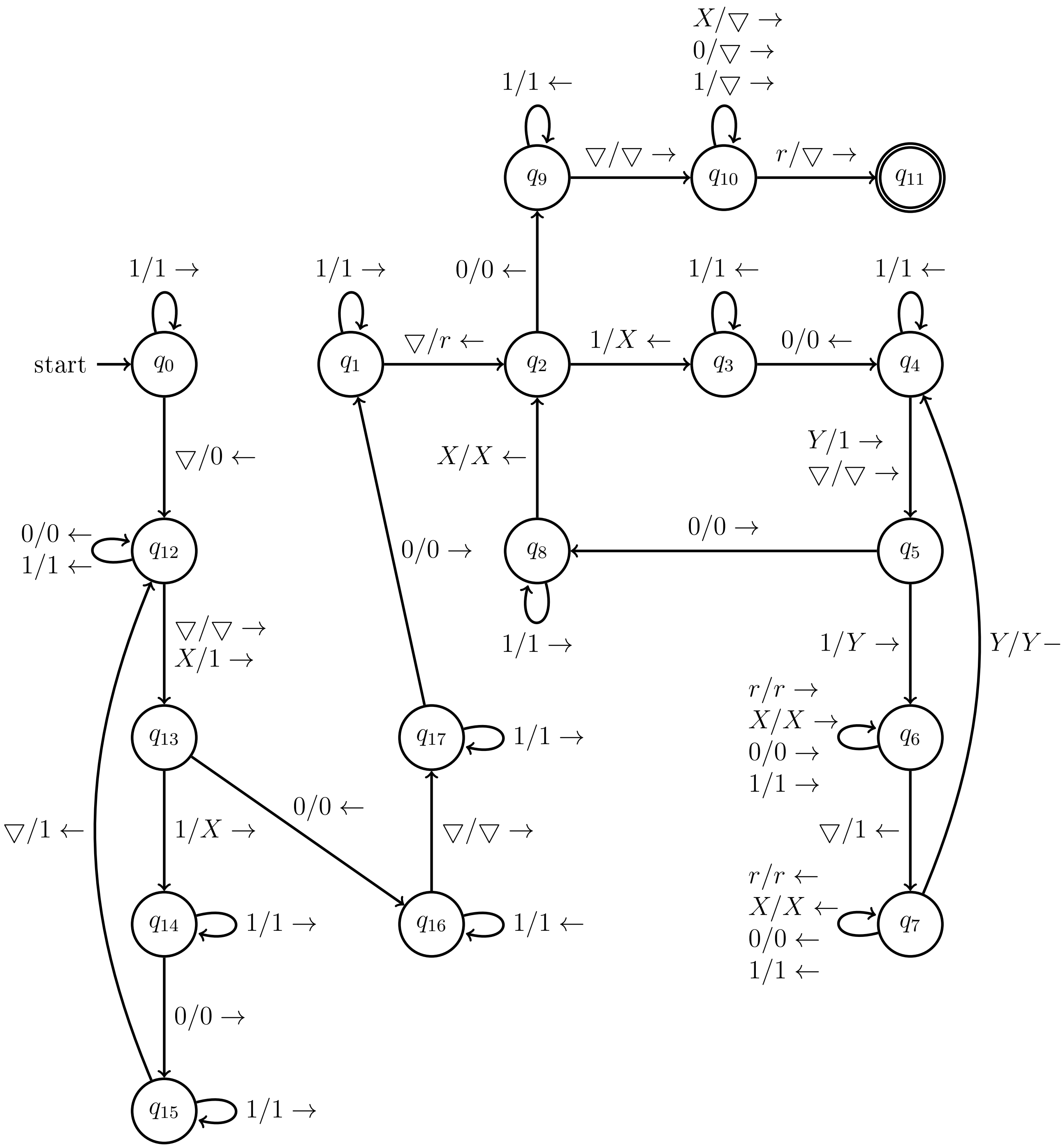

Zad 1.19. Zaprojektuj maszynę Turinga, która kopiuje wejściowy łańcuch w dla alfabetu $\Sigma = \{a, b\}$. Rozwiązanie może nie zawierać separatora

$$q_0 w \overset{*}{\vdash} q_f ww$$

lub może zawierać dowolny separator, na przykład separatorem może być blank, czyli

$$q_0 w \overset{*}{\vdash} q_f w \bigtriangledown w.$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \bigtriangledown, F) = (\{q_0, ..., q_{10}\}, \{a, b\}, \{a, b, s, X, Y, \bigtriangledown\}, \delta, q_0, \bigtriangledown, \{q_{10}\}).$$

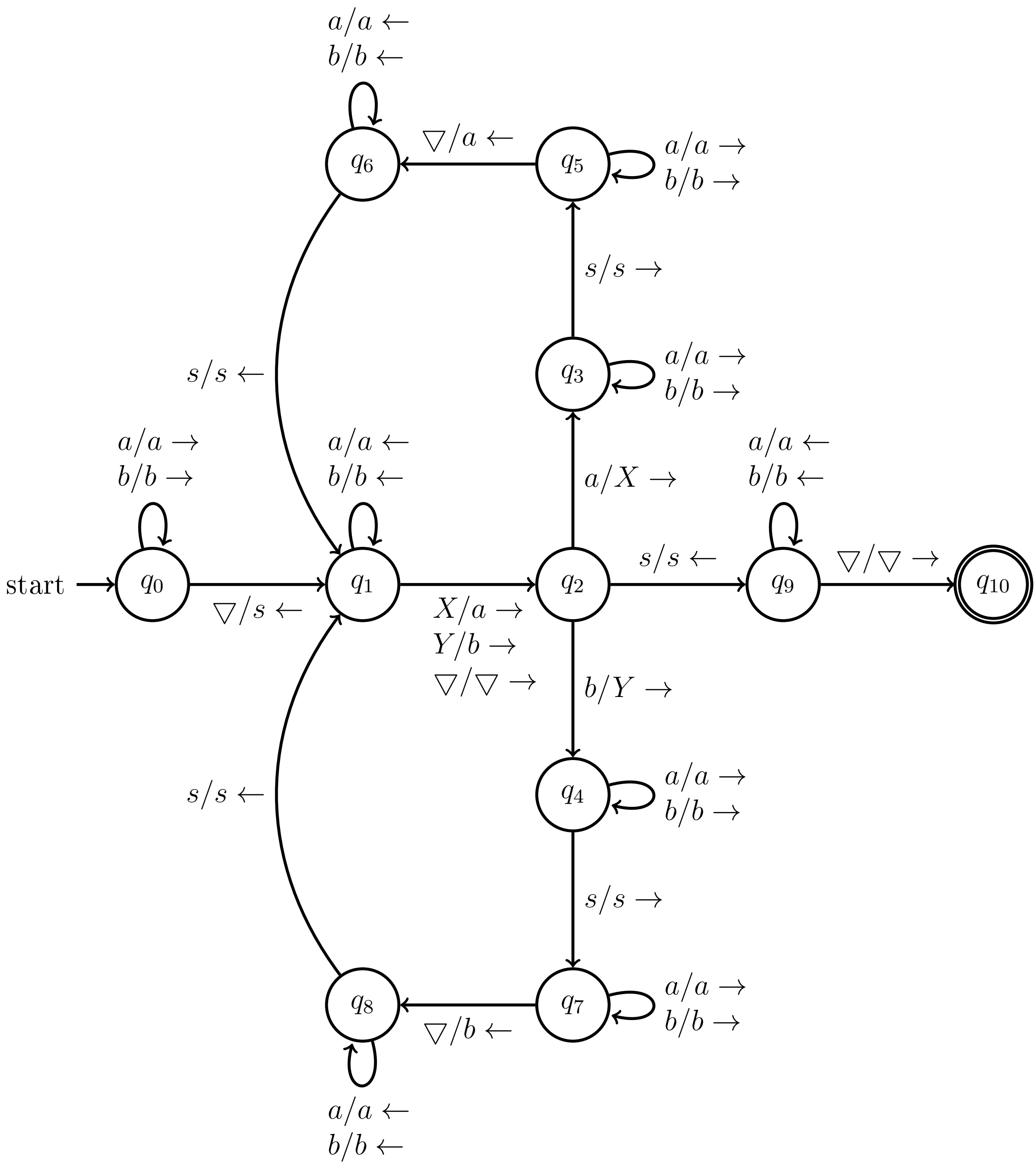

Zad 1.22. Zaprojektuj maszynę Turinga nad alfabetem $\Sigma = \{a, b\}$, która akceptuje język

$$L = \{w\colon\ w \text{ zawiera równą liczbę symboli } a \text{ i } b\}.$$

Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \bigtriangledown, F) = (\{q_0, ..., q_6\}, \{a, b\}, \{a, b, X, Y, \bigtriangledown\}, \delta, q_0, \bigtriangledown, \{q_6\}).$$

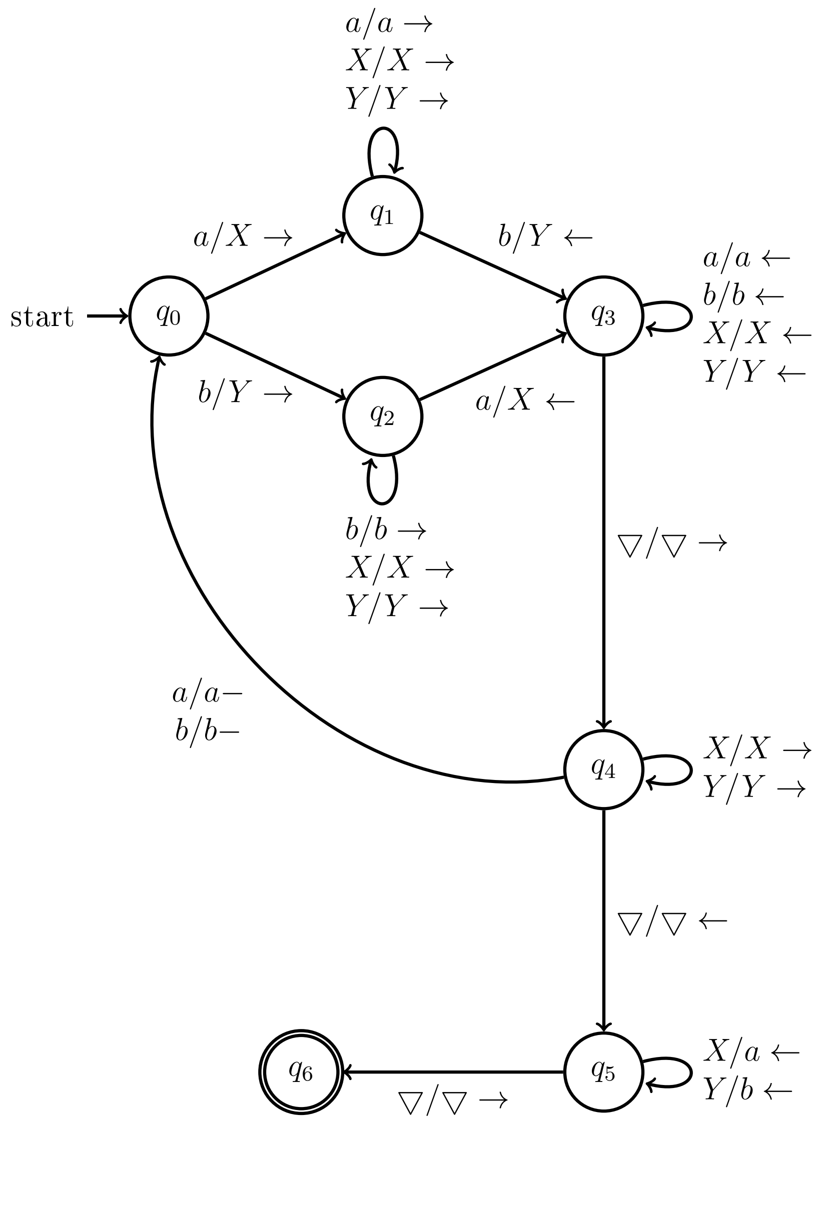

Zad 1.23. Zaprojektuj maszynę Turinga, która akceptuje język

$$L = \{w\colon\ |w| \text{ jest parzysta}\}$$

nad alfabetem $\Sigma = \{0, 1\}$. Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, q_1, q_2\}, \{1, 0\}, \{1, 0, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_2\}).$$

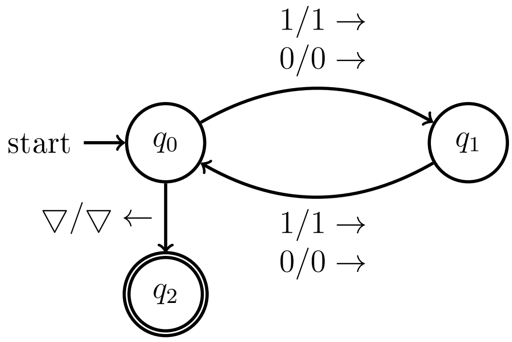

Obliczenia $w = 1011$

	$\triangledown$	1	0	1	1	$\triangledown$		K_0	$q_0 1011 \vdash$
	$\triangledown$	1	0	1	1	$\triangledown$		K_1	$1 q_1 011 \vdash$
	$\triangledown$	1	0	1	1	$\triangledown$		K_2	$10 q_0 11 \vdash$
	$\triangledown$	1	0	1	1	$\triangledown$		K_3	$101 q_1 1 \vdash$
	$\triangledown$	1	0	1	1	$\triangledown$		K_4	$1011 q_0 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	1	0	1	1	$\triangledown$		K_5	$101 q_2 1$

Obliczenia $w = 00$

	$\triangledown$	0	0	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$		K_0	$q_0 00 \vdash$
	$\triangledown$	0	0	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$		K_1	$0 q_1 0 \vdash$
	$\triangledown$	0	0	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$		K_2	$00 q_0 \triangledown \vdash$
	$\triangledown$	0	0	$\triangledown$	$\triangledown$	$\triangledown$		K_3	$0 q_2 0$

Zad 1.25. Niech $\Sigma = \{a, b\}$. Zaprojektuj maszynę Turinga, która akceptuje język

$$L = \{ww^R\colon\ w \in \{a, b\}^*\},$$

gdzie w^R oznacza **odwrócenie** w, a więc jeśli $w = a_1a_2...a_k$, to $w^R = a_ka_{k-1}...a_1$. Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \bigtriangledown, F) = (\{q_0, ..., q_7\}, \{a, b\}, \{a, b, X, Y, \bigtriangledown\}, \delta, q_0, \bigtriangledown, \{q_7\}).$$

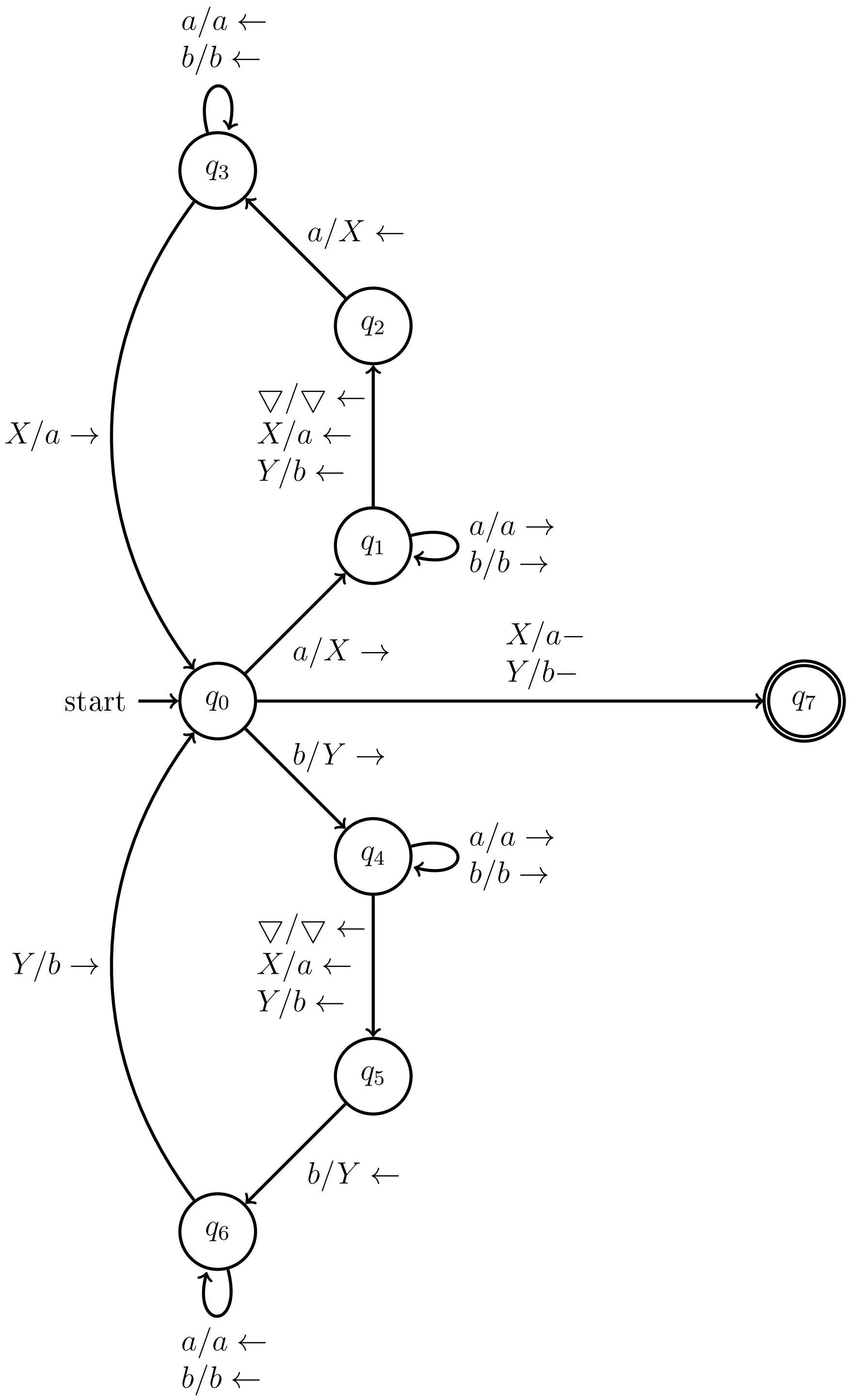

Zad 1.27. Niech $\Sigma = \{0, 1\}$. Zaprojektuj maszynę Turinga, która oblicza odwrócenie łańcucha, czyli funkcję

$$f(w) = w^R$$

gdzie $w \in \{0,1\}^+$ oraz w^R oznacza **odwrócenie** w, a więc jeśli $w = a_1a_2...a_k$, to $w^R = a_ka_{k-1}...a_1$. Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, ..., q_9\}, \{1, 0\}, \{1, 0, s, X, Y, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_9\}).$$

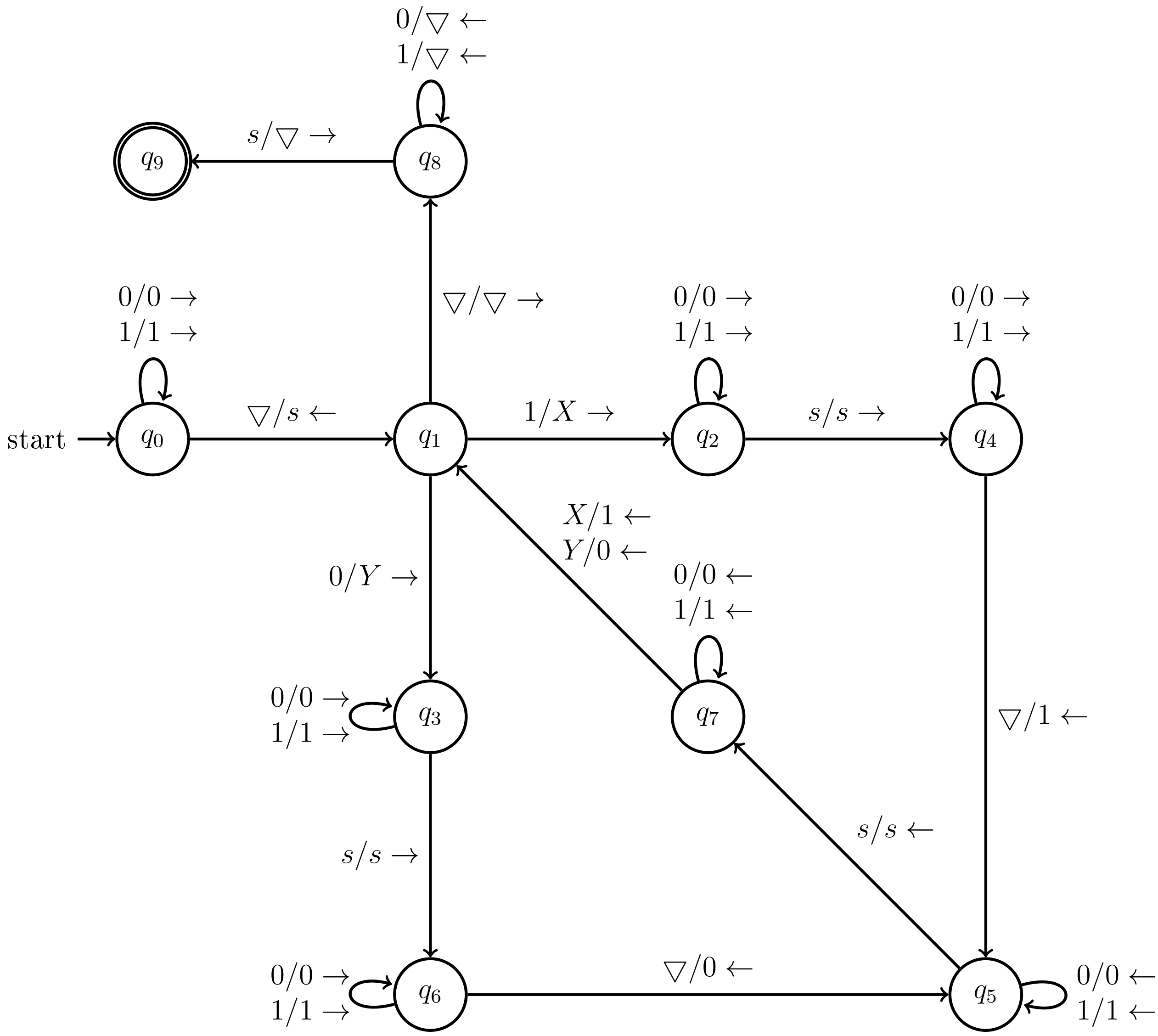

Zad 1.30. Zaprojektuj maszynę Turinga, która akceptuje język

$$L = \{x^n y^n \colon\ n \geq 1\}$$

nad alfabetem $\Sigma = \{x, y\}$. Narysuj diagram przejść. Dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \bigtriangledown, F) = (\{q_0, ..., q_8\}, \{x, y\}, \{x, y, A, B, \bigtriangledown\}, \delta, q_0, \bigtriangledown, \{q_8\}).$$

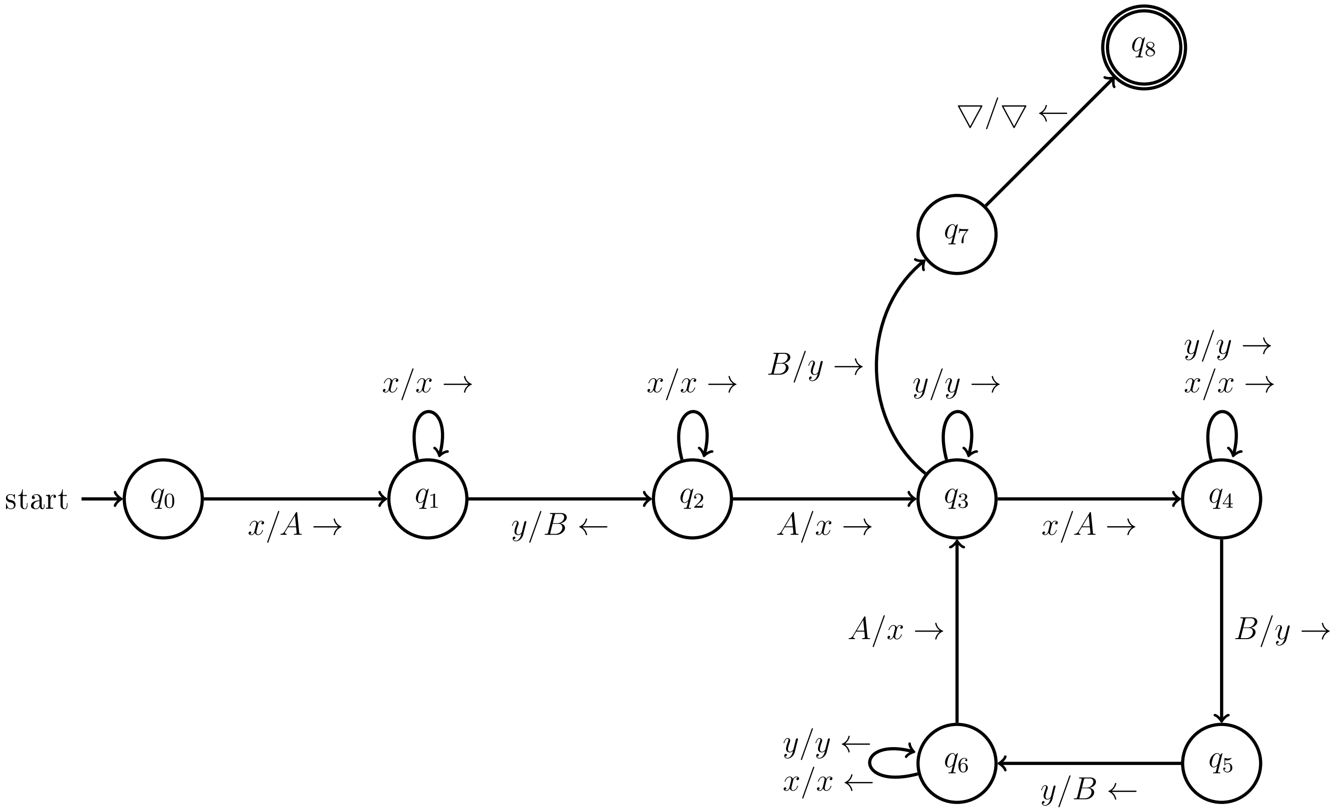

Zad 1.46. Wypisz cztery przykładowe łańcuchy opisywane przez wyrażenie $\mathbf{a}(\mathbf{a}+\mathbf{b})^*\mathbf{bb}$. Czy można skonstruować (deterministyczną) maszynę Turinga,która akceptuje język

$$L = L(\mathbf{a}(\mathbf{a}+\mathbf{b})^*\mathbf{bb})?$$

Jeżeli można, to narysuj diagram przejść i dla zaprojektowanej maszyny wykonaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

1. abb
2. aaaabbb
3. ababaaabbbb
4. aaabbaabbabb

$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, q_1, q_2, q_3, q_4\}, \{a, b\}, \{a, b, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_4\})$.

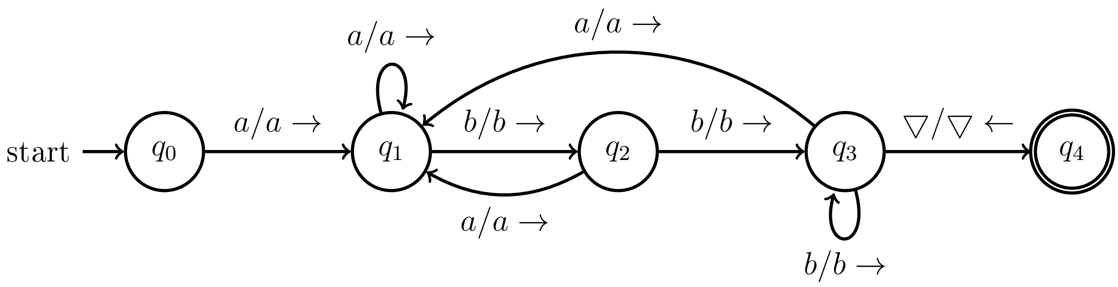

Obliczenia w = abb

	$\triangledown$	a	b	b	$\triangledown$	$\triangledown$		K_0	$q_0abb \vdash$
	$\triangledown$	a	b	b	$\triangledown$	$\triangledown$		K_1	$aq_1bb \vdash$
	$\triangledown$	a	b	b	$\triangledown$	$\triangledown$		K_2	$abq_2b \vdash$
	$\triangledown$	a	b	b	$\triangledown$	$\triangledown$		K_3	$abbq_3\triangledown \vdash$
	$\triangledown$	a	b	b	$\triangledown$	$\triangledown$		K_4	abq_4b

Obliczenia w = aabb

	$\triangledown$	a	a	b	b	$\triangledown$		K_0	$q_0aabb \vdash$
	$\triangledown$	a	a	b	b	$\triangledown$		K_1	$aq_1abb \vdash$
	$\triangledown$	a	a	b	b	$\triangledown$		K_2	$aaq_1bb \vdash$
	$\triangledown$	a	a	b	b	$\triangledown$		K_3	$aabq_2b \vdash$
	$\triangledown$	a	a	b	b	$\triangledown$		K_4	$aabbq_3 \vdash$
	$\triangledown$	a	a	b	b	$\triangledown$		K_5	$aabq_4b$

Zad 1.47. Wypisz cztery przykładowe łańcuchy opisywane przez wyrażenie $\mathbf{10{+}(0{+}11)0^{*}1}$. Czy można skonstruować (deterministyczną) maszynę Turinga, która akceptuje język

$$L = L(\mathbf{10{+}(0{+}11)0^{*}1})?$$

Jeżeli można, to narysuj diagram przejść i dla zaprojektowanej maszyny wy-konaj dwa obliczenia (wykonaj rysunki taśmy i zapisz konfiguracje).

Rozwiązanie.

$$M = (Q, \Gamma, \Sigma, \delta, q_0, \triangledown, F) = (\{q_0, ..., q_7\}, \{1, 0\}, \{1, 0, \triangledown\}, \delta, q_0, \triangledown, \{q_7\}).$$